

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали VII Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(28 лютого 2024 р., м. Харків)**

**Харків
2024**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра суспільно-економічних дисциплін і географії
Обласний комунальний заклад
«Харківський організаційно-методичний центр туризму»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали VII Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(28 лютого 2024 р., м. Харків)**

Харків 2024

УДК: 338.48:911: 322: 314.1: 37:502:551:63: 504:379.852:811

Рецензенти:

Денисик Г. І., д.г.н., професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Маховка В.М., к.е.н. доцент,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

Редакційна колегія:

О.О. Ніколаєнко – д.і.н, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди; **С. В. Гришко** - к.г.н, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **О.О. Зеленько** - к.е.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Л.І. Полякова** – к.і.н., доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **П.І. Лоцман** – к.г.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Ю.І. Муромцева** – к.е.н., доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.Д. Холодок** – к.наук з держ управління, ОКЗ "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму"; **С.В. Некос** – к.г.н, доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Т.Г. Гуцан** – к.п.н., доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Т.С. Коптєва** – доктор філософії з природничих наук, доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № 3 від 20.03.2024*

Географія та туризм: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (28 лютого 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Лоцмана П. І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2024. – 598 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії та туризму у світі й Україні, проблеми природничої географії, висвітлення реалізації Сталого розвитку в екологічній, економічній та соціальній сферах, розглянуто питання про стан і розвиток туризму в світі й Україні, перспективі післявоєнного відновлення і використання туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів та інших зацікавлених осіб.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2024

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2024

ЗМІСТ

Розділ 1. Нові виклики та тенденції в сучасній системі освіти України й світу	9
<i>С. О. Пугач</i> ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ	9
<i>Т. Г. Назаренко</i> СТАН ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	12
<i>М. І. Харламов, М. А. Чиркіна-Харламова</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІПШЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУЦЗ УКРАЇНИ).	15
<i>М. Г. Криловець</i> ТОПОНІМІКА МІСЦЕВИХ ГРОМАД ЯК ОБ'ЄКТ КРАСЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	18
<i>О.В. Огірко</i> МУЗЕЙНО-РЕЛІГІЙНА ПЕДАГОГІКА – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ДУХОВНОГО ТУРИЗМУ	22
<i>Л. І. Полякова</i> СУЧАСНА ІСТОРІЯ ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	32
<i>Є. С. Ємельянова, О. А. Анастасєва</i> ДОСВІД ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО КОНКУРСУ НА ПРОХОДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОФЕСІЙНИХ СТАЖУВАНЬ	39
<i>О. М. Хорошев</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	48
<i>А. О. Глущенко, О. М. Король</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ	53
<i>О. М. Левада, О. С. Арабаджі</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ АЗИМУТА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	58
<i>L. Prokhorova, T. Zavyalova</i> , FORMATION OF GEOLOGO-GEOMORPHOLOGICAL KNOWLEDGE IN THE STUDY OF THE SCHOOL COURSE OF PHYSICAL GEOGRAPHY	63
<i>Л. С. Галушка</i> ПРОБЛЕМА КОНТРОЛЮ ЗА САМОСТІЙНИМ НАВЧАННЯМ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ	67
<i>В. Д. Попов</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 6-Х КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	71
<i>А. М. Слюта</i> ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»	80
<i>D. Zadorozhna, Y. Yemelyanova</i> , THE IMPORTANCE OF MASTERING FOREIGN LANGUAGES IN UKRAINIAN UNIVERSITIES IN WARTIME	86
<i>А. В. Бєлєцов, А. А. Іванова</i> ТЕРМІНОЛОГІЯ ТУРИЗМУ: ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ І НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	91
<i>L. Baindurashvili</i> IMPROVING READING COMPREHENSION	97
<i>А. Huliova</i> INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION	101
<i>С. Р. Пилипчук</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ КУРСУ ГЕОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ГЕОФІЗИКИ ТА ГЕОХІМІЇ ГЕОСФЕР	107
<i>D. Stremouhova</i> , AN EVALUATION OF ENGLISH TEACHING AND LEARNING IN	110

TOURISM TRAINING PROGRAMS

<i>Н. О. Рибачик, М. І. Вигулярна</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ	112
<i>D. Zadorojna</i> , PROBLEMS OF EDUCATION SYSTEM DEVELOPPEMENT OF UKRAINE	116
<i>Л. А. Василюк, Л. М. Сапога</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТА ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	122
<i>A. Skrypnyk</i> INNOVATION IN EDUCATION: THE USE OF TECHNOLOGY FOR BUSINESS FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING	125

Розділ 2. Природнича географія та науки про Землю **131**

<i>Т. М. Сокур</i> ГЕОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ НА ПОДІЛЛІ: І. ВЕНД. МОГИЛІВ-ПОДІЛЬСЬКА СЕРІЯ	131
<i>Т. М. Сокур</i> ГЕОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ НА ПОДІЛЛІ: ІІ. ВЕНД. КАНИЛІВСЬКА СЕРІЯ	139
<i>В. О. Фесюк, Ю. В. Білецький, О. Ю. Литвинова</i> , ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ГІДРОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ	148
<i>С. В. Гришко, А. В. Дьячкова, Л. І. Лопухова</i> ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ ТИЛІГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ	152
<i>В. О. Фесюк, П. П. Стефанишин</i> ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ ТА ГІДРОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ РІЧОК МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	155
<i>А. О. Корнус, М. В. Приходько</i> ГРОЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПІВНОЧІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	158
<i>С. В. Спасенко</i> ОСОБЛИВОСТІ ПАЛЕОГЕОГРАФІЧНИХ ЗМІН НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В РІЗНІ ГЕОЛОГІЧНІ ЕРИ	162
<i>Глуценко С. К., Циганок Є. Ю.</i> ПРОЯВ ЕФЕКТУ МІСЬКОГО ОСТРОВУ ТЕПЛА	170
<i>В. О. Фесюк, Ю. В. Білецький, А. В. Шилова</i> , ВОДНІ РЕСУРСИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	173
<i>Т. С. Коптєва</i> СЕЛИТЕБНІ ЛАНДШАФТИ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇХ ДВОЯРУСНІСТЬ	179
<i>О. В. Непша</i> ЕКЗОГЕННІ ГЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ АЗОВСЬКОГО МОРЯ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІЇ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	182
<i>П. М. Боровик, Ю. О. Кисельов, М. В. Шемякін</i> РИМСЬКИЙ КАРТОГРАФ ПРАУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ	187
<i>Т. С. Коптєва, А. О. Іванова</i> ЛАНДШАФТИ ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	189
<i>Н. О., Рибачик, Є. А. Васильєва</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ БЕЛІГЕРАТИВНИХ ЛАНДШАФТІВ	194
<i>М. М. Малусь, О. В. Непша</i> ФАКТОРИ ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БЕРДЯНСЬКОЇ КОСИ АЗОВСЬКОГО МОРЯ	199
<i>О. В. Мельничук, Т. С. Коптєва</i> НАЙБІЛЬШІ КАР'ЄРИ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	204

<i>Н.О.Гаврік, П.І. Лоцман</i> АНТРОПОГЕННІ ЛАНДШАФТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ РІЗНОМАНІТТЯ	208
<i>Д. Е. Єпіфанцев, О. М. Вінніченко. Д. О. Коваль</i> ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ГРАВІТАЦІЙНОГО РЕЛЬЄФУ НА ТЕРИТОРІЇ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я	212
<i>Д. В. Микитин</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ПІДЗЕМНИХ ВОД З МІНІМАЛЬНИМИ ЗАТРАТАМИ	217
<i>М. О. Цапенко, О. В. Непша</i> ГЕОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ВЕЛИКО-ТОКМАЦЬКОГО РОДОВИЩА МАРГАНЦЕВИХ РУД	221
Розділ 3. Реалізація екологічної складової Сталого розвитку та подолання наслідків військових дій в Україні.	226
<i>Н. П. Корогода, Т. Г. Купач, О. О. Галаган</i> НАБІР ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ У ФОРМУВАННІ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ МІСЬКИХ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	226
<i>Є. А. Темченко, Є. Ю. Циганок</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛАНДШАФТІВ ПОНИЗЗЯ ДНІПРА (КЕЙС КАХОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА)	231
<i>Г. О. Задорожна, В. С. Ручій</i> СУЧАСНИЙ СТАН ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «ДНІПРОВСЬКО-ОРІЛЬСЬКИЙ»	236
<i>І. М. Постернак, С. О. Постернак, О. С. Постернак</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ: УПРАВЛІННЯ УТИЛІЗАЦІЄЮ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ	241
<i>І. Р. Кузик, К. Р. Флінта</i> ОЦІНКА ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БІЛЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	246
<i>М. М. Мельнійчук, Ю. В. Білецький, Ю. С. Семенюк, С. І. Ковальчук, Р. Є. Качаровський</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРНІТОЛОГІЧНИХ ЗАКАЗНИКІВ КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	255
<i>В. Я. Гайда</i> ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ STEM	261
<i>Д. О. Кравчук</i> ГЕОХІМІЯ АТМОСФЕРИ НА ПРИКЛАДІ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ ПОВІТРЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	269
<i>І. В. Левченко, М. В. Сокол</i> МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	273
<i>Д. С. Шепітько, О. В. Непша</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РІЧКИ МОКРА МОСКОВКА (ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ)	278
<i>Н. О. Рибачик, В. К. Рибачик</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ	284
<i>С. Красномовець, В. А. Красномовець</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ»	287
<i>Н. О. Рибачик, І. К. Рибачик</i> ТЕОРЕТИКО-ПІЗНАВАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	291
<i>С. Є. Краснік</i> АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	295
<i>А. О. Савіцька</i> ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ: ВИБІР ЕКОГОТЕЛЕЙ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ КРОК ДЛЯ УКРАЇНЦІВ	300

<i>Т. Д. Прилуцька</i> ВПЛИВ ГІРНИЧОВИДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЕКОЛОГІЧНУ СИТУАЦІЮ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	304
---	-----

Розділ 4. Реалізація соціально-економічної складової Сталого розвитку та подолання наслідків військових дій в Україні	308
--	------------

<i>В. А. Красноловець</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	308
---	-----

<i>А. П. Король, О. М. Король</i> ПРІОРИТЕТНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	312
--	-----

<i>О. О. Афоніна</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ ЧОЛОВІЧОГО НАСЕЛЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	317
---	-----

<i>Ю. О. Гаркуша</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	323
--	-----

<i>Яна В. Карабінюк, М. М. Карабінюк</i> СОЦІАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ТА КРИТИЧНІ ЗАГРОЗИ: РЕКРЕАЦІЯ ТА ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА РЕАБІЛІТАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ	326
---	-----

<i>О. З. Байтеряков, А. А. Кузовлева</i> ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ КАМ'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОП.ВСЬКОЇ ОБЛАСТІ СТАНОМ НА 01.01.2022 Р.	331
---	-----

<i>І. А. Донець, І. А. Арсененко, Ю. П. Хомотюк, А. О. Грицун</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЕКОНОМІЦІ ГРОМАДИ	336
---	-----

<i>Ю. І. Муромцева</i> ВИКОРИСТАННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ДЛЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ РЕГІОНУ	345
---	-----

<i>В. А. Добровольська, Д. К. Притков,</i> МЕГАПРОЄКТ СТАМБУЛЬСЬКОГО СУДНОПЛАВНОГО КАНАЛУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	356
---	-----

<i>К. Madona,</i> PECULIARITIES OF GEORGIA-TURKEY COOPERATION IN REGIONAL AND GLOBAL TERMS	361
--	-----

<i>В. А. Добровольська, М. О. Кісельгоф</i> СУЧАСНЕ ПІРАТСТВО НА МОРСЬКИХ ШЛЯХАХ СВІТУ	368
--	-----

<i>Е. Kobiashvili,</i> THE ATTEMPTS TO RESTORE STATEHOOD AT THE END OF THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURE	374
---	-----

<i>Н. Kazarashvili</i> THE FIRST INDEPENDENT STATE IN INTERNATIONAL	378
---	-----

<i>Т. Г. Куриш</i> ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ	384
--	-----

<i>Д. М. Ляшук, О. П. Вовк</i> ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ КАМЕНЕБАРВНОЇ СИРОВИНИ УКРАЇНИ	389
---	-----

<i>О. О. Зеленько, І.В. Осьмірко</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ УРАНУ	395
--	-----

<i>О. В. Мельничук</i> ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	398
---	-----

Розділ 5. Перспективи розвитку туристичної галузі в Україні й світі	406
<i>Р. С. Зубков</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	406
<i>Н. М. Чорна</i> НОВІТНІ КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	410
<i>V. Matsuka, M. Horbashevska</i> MODELS OF STATE REGULATION OF TOURISM DEVELOPMENT: GLOBAL EXPERIENCE	415
<i>К. Naumik-Gladka, N. Levchenko</i> TRENDS IN THE EVOLUTION OF TOURISM INDUSTRY	423
<i>Поручинська І. В.</i> СВІТОВІ ВИННІ БРЕНДИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ВИННОГО ТУРИЗМУ	427
<i>І. А. Арсененко, І. А. Донець, Л. М. Донченко, С. О. Єрмак</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПРОЦЕСУ	431
<i>К. Naumik-Gladka, A. Osmukha</i> TENDENCES OF THE GLOBAL TOURISM SECTOR: A COMPARATIVE PERSPECTIVE WITH ENHANCED FOCUS ON CIRCULAR ECONOMIC PRINCIPLES AND UKRAINE	438
<i>В. П. Яременко, О. М. Король</i> БРЕНДИНГ У ФОРМУВАННІ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЇ	440
<i>В. С. Пацюк, А. І., Василенко, В. Ю. Святецький</i> ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТУРИЗМ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ	447
<i>В. І. Поручинський</i> ОБЕРТУРИЗМ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ СУЧАСНОГО УРБОТУРИЗМУ	453
<i>Т. І. Ткаченко, О. Є. Козоріз</i> ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК І ЗАЙНЯТІСТЬ В ТУРИЗМІ: НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	456
<i>A. Protsenko, O. Kotova, V. Tsybulska, H. Sukhanova</i> SPORTS AND HEALTH TOURISM AS A MEANS OF PHYSICAL RECREATION	462
<i>Л. І. Стешенко, І. А. Савченко</i> ТУРИЗМ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ДОСВІД ІЗРАЇЛЮ ТА УКРАЇНИ	467
<i>S. Karpenko, Yu. Muromtseva</i> CREATIVE INDUSTRY AND TOURISM IN UKRAINE: PROSPECTS AND DIRECTIONS FOR DEVELOPMENT	471
<i>N. Yukhno</i> THE IMPACT OF E-COMMERCE ON THE MODERN CHINESE ECONOMY AND ITS PART OF TOURISM IN CHINA	475
<i>І. М. Луцик, Х.М. Терлецька</i> РОЛЬ ТУРИЗМУ В ЗБЕРЕЖЕННІ ТРАДИЦІЙ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ	479
<i>Т. М. Продаєвич, В. А. Красномовець</i> ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СПА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	482
<i>М. В. Панченко</i> ВІРТУАЛЬНИЙ ТУРИЗМ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	486
Розділ 6. Рекреаційно-туристичний потенціал України та його відновлення і використання	490
<i>С. В. Гаврилюк</i> МУЗЕЇ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ	490
<i>О. С. Гончарова</i> ТУРИЗМ В ЕПОХУ ВОЄН: ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ	496

<i>В. Ю. Стельмах, С. В. Полянський, О.В. Мельник, С. І. Ковальчук, Р. Є. Качаровський</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОЗЕРА ХОЛОПИЧІВСЬКЕ ЗАТУРЦІВСЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	505
<i>Г. Я. Ільницька-Гикавчук</i> ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	510
<i>О. В. Ярошенко</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЗООЛОГІЧНИХ ПАРКІВ ЯК ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	519
<i>Р. Є. Качаровський, Н. В. Мельник, І. В. Єрко, О. В. Антипюк</i> ЛЬВІВСЬКА ДИТЯЧА ЗАЛІЗНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИЗМУ РЕГІОНУ	526
<i>А. М. Слащук, М. О. Павлушенко, О. Г. Павлушенко, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ МАНЕВИЦЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	533
<i>В. В. Надольська,</i> РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МІСТА ЛУЦЬКА	540
<i>К. В. Савицька</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗМІЩЕННЯ РОДОВИЩ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	549
<i>І. А. Савченко, В. І. Семенюк</i> ПОКИНУТІ ОБ'ЄКТИ ЛУЦЬКА ЯК ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ	557
<i>І. М. Нетробчук, З. К. Карпюк, Л. Т. Чижевська, Р. Є. Качаровський</i> ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ БАСЕЙНУ Р. КОРМИН – СКЛАДОВІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	561
<i>Л. І. Стешенко, П. В. Хамцов</i> ТУРИСТИЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЛУЦЬКА: АРТ - ГАЛЕРЕЇ	569
<i>С. В. Дутчак, А. М. Лаврук</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДУСТРІЇ ВІДПОЧИНКУ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЇЇ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	572
<i>І.Р. Рудакевич, О. Б. Якимович</i> МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ Т.А ШЕВЧЕНКА НА ТЕРНОПІЛІ ЯК ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ	578
<i>О. В. Бирко</i> РЕСУРСИ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ У ХАРКОВІ ТА ЇХ ПІСЛЯВОСННЕ ВІДНОВЛЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ	583
<i>І. М. Луцик, П.А. Горішевський</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	589
<i>В. В. Сідун</i> РОЗВИТОК ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТТІ	593

УДК 553.98:622.7:622.732

*Ляшук Дар'я Миколаївна,
студентка Географічного факультету
Вовк Олександр Павлович,
к. геол. н., доцент, доцент кафедри фізичної географії,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ КАМЕНЕБАРВНОЇ СИРОВИНИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми та її значення. Історія дорогоцінних прикрас починається ще з глибокої давнини. Людина завжди цікавилася незвичайними зразками гірських порід, які привертали увагу своїм багатим забарвленням й яскравим блиском.

Раціональне використання каменебарвної сировини в Україні стикається з рядом проблем:

- Недостатнє дослідження та оцінка ресурсів: Часто відсутні достатні дані про каменебарвні родовища, їх обсяги, якість та розподіл. Це ускладнює прогнозування запасів та раціональне їх використання.
- Недостатня модернізація технологій: Багато видобувних підприємств використовують застарілі технології, що призводить до неефективного видобутку та обробки каменебарвних ресурсів.
- Недооцінка екологічних наслідків: Видобуток каменебарвних ресурсів може призводити до серйозного забруднення навколишнього середовища, зокрема, забруднення водойм, ґрунтів та повітря.
- Недостатні інвестиції в галузь: Відсутність достатніх інвестицій у сучасні технології та інфраструктуру гальмує розвиток галузі та підвищення її конкурентоспроможності.

- Відсутність ефективного регулювання: Недостатнє регулювання з боку держави може сприяти недопущенню раціонального використання ресурсів, включаючи незаконний або неекономічний видобуток.
- Втрати в процесі транспортування та зберігання: Необхідно ефективно організувати логістику та забезпечити відповідне зберігання каменебарвної сировини, щоб уникнути втрат під час транспортування та зберігання.

Україна має різноманітні родовища коштовних та напівкоштовних каменів. Деякі з них включають:

Яшма: Родовища яшми знаходяться в Карпатах, особливо на території Закарпаття.

Аметист: Аметистові родовища розповсюджені в Карпатах, зокрема в Закарпатській області.

Агат: Родовища агату також можна знайти в Карпатах, а також в Чернігівській та Луганській областях.

Опал: В Україні також є деякі родовища опалу, зокрема в Одеській та Харківській областях.

Турмалін: Родовища турмаліну можна знайти в Криму та на Закарпатті.

Гранат: Україна відома своїми родовищами гранату, зокрема в Закарпатті та Волинській області.

Бірюза: Невеликі зразки бірюзи були знайдені в Криму та Чорноморському узбережжі.

Ці родовища мають різний ступінь важливості та обсягу видобутку, і вони використовуються як для ювелірних прикрас, так і для інших цілей, таких як декоративний дизайн та обробка каменю.

Найбільш відомі родовища коштовних каменів в Україні: Волинське (топаз, берил, кварц), Клесівське (бурштин), Головинське та Федорівське (іризуєчий лабрадор), Калюсицьке (мармуровий онікс), Прилуцьке (родоніт, родохрозит), Кур'янівське та Нагорнянське (агальматоліт) [2].

Класифікація дорогоцінних каменів була складена ще в ХІХ ст. У 1896 р. М. Бауер розробив класифікацію дорогоцінних каменів.

Однією з кращих визнаних класифікацій вважається варіант, запропонований професором Є. Я. Києвленком. У 1973 р. він запропонував свою систему (грунтуючись на класифікації Ферсмана). Тут врахована ринкова вартість кольорових каменів. Щодо напівдорогоцінних каменів, то існує класифікація за ознакою їх хімічного складу й фізичних параметрів (наприклад, скам'яніла деревина, смола, перламутр, перли, янтар, гагат, корали). Також часто застосовується класифікація за здатністю каменів піддаватися ювелірній обробці.

Всі існуючі в Україні родовища кольорових та облицювальних каменів переважно знаходяться у чотирьох геологічних зонах: Український кристалічний щит, Карпатські та Кримські гори, Дніпровсько-Донецька западина. Кожна з них має свою геолого-мінералогічну специфіку та неоднакову, за свідченнями експертів, перспективу рудоносності.

У межах Українського кристалічного щита розташовані такі родовища коштовних каменів: Капітанівське (рубін), Волинське (берил, топаз), Калюсик (мармуровий онікс), Карпівське (скам'яніла деревина), Вільне (бурштин), Клесівське (бурштин), Скалева (бурштин), Криворізьке (тигрове око), Волоське (унакіт), Новомиколаївське (унакіт), Янова долина (яшма). До Дніпровсько-Донецької геологічної зони приурочені такі родовища, як Богданівське (аметист), Золотухинське (кварцит), Катеринівське (опал), Донське (маріуполіт), Центрально-Нагальчанське (гірський кришталі).

У межах Карпатської складчастої області виділяють Рокосівське родовище, де видобувають гагат й обсидіан, та Прелуцьке, де видобувають родоніт. Багерівське родовище виділяється видобутком скам'янілої деревини й розміщене в межах Кримської складчастої області. Що стосується облицювального каміння, то, наприклад, у межах Українського щита граніт добувається в такому родовищі, як Дідковицьке; лабрадорит – у родовищах

Васьковицьке, Федорівське, Кам'янобрідське, Кам'яна Піч та Гута-Доюринське; мармур та мармуровий вапняк – у родовищах Негребівське, Бузіївське та Мармурове, габро – у родовищах Ясногірське, Церковне, Броніславське та Федорівське. У Карпатській складчастій області виділяються родовища мармуру й мармурового вапняку – Кричівське, Монастирське, Селебрите, Довгорунське. Родовища Дніпровсько-Донецької западини представлені родовищем граніту – Осоковка та Новопавлівським родовищем мармуру та мармурового вапняку. Також відомі ще родовища в межах Причорноморської западини (родовище граніту – Трикратнівське) та Волино-Подільської плити (Кривчівське родовище мармуру). Алмаз – досить рідкісний мінерал в Україні, однак виявлений у різноманітних породах різних мінералогічних провінцій – Українського щита, Донецькій, Волино-Подільській і Причорноморській.

Десятки тисяч знахідок алмазу зафіксовані в різних за віком теригенних відкладах. Більшість із них пов'язана з титан-цирконієвими розсипищами. На території України смарагди дуже рідкісні, проте присутні смарагдоподібні берили, які генетично й просторово пов'язані з камерними пегматитами Волинського мегаблоку та керамічними й рідкіснометалевими пегматитами Приазовського мегаблоку, трапляються у грейзенах Українського щита та в розсипах. На теренах України відоме одне велике промислове родовище (Волинське – найбільше в Європі) та понад двадцять дрібних проявів. Всі вони розміщені у Північно-Західному, Центральному та Приазовському районах і зарахованя до геологопромислових типів кристаловмісних занірковок, керамічних і рідкіснометалевих пегматитів.

Опал – це дорогоцінний та декоративний мінерал, який зазвичай має прозорий або напівпрозорий вигляд. Його основними кольорами є білий, чорний, червоний, помаранчевий, жовтий, зелений та синій. Опал відрізняється своєю унікальною властивістю – опалесценцією, що проявляється відбиттям світла на його поверхні у вигляді рухливих райдужних кольорів.

Цей мінерал широко використовується в ювелірній справі для виготовлення прикрас, таких як намиста, каблучки, сережки та підвіски. Він також може використовуватися в обробці каменю та як елемент декору в архітектурі та дизайні.

Опал – поширений в Україні мінерал. У межах Українського щита він у вигляді опалових й опал-халцедонових жил виявлений серед змінених ультрабазитів Середнього Побужжя (Деренюхінське та Капітанівське родовища) й Середнього Придніпров'я (прояви урочища Кам'яний бугор). Давно вже відомі прояви опалу, приурочені до гранітів, у Житомирській, Київській, Вінницькій, Черкаській, Кіровоградській і Дніпропетровській областях. Найвідоміші прояви благородного опалу відомі у Вінницькій області. У волинських пегматитах опал часто трапляється разом із халцедоном.

Топаз в Україні є одним з небагатьох мінералом, запаси якого можуть забезпечити ювелірну промисловість України власною сировиною. У породах Українського щита як акцесорний мінерал він трапляється у пізновікових гранітоїдах [6]. Найбільше топаз поширений у межах Волинського мегаблока Українського щита, де значні його концентрації, пов'язані з камерними пегматитами Коростенського плутону [6]. Тут функціонує Волинське родовище – єдине в Україні джерело ювелірного топазу. Топази цього родовища видобувають для ювелірної промисловості попутно з іншою мінеральною сировиною. Типоморфні властивості топазу добре вивчені. Особливо це стосується кристаломорфології [1, 6], анатомії [5, 6], генезису [3, 4].

Разом з топазом в камерних пегматитах Коростенського плутону є запаси берилу, запаси якого також дозволяють забезпечити ювелірну промисловість України сировиною. Дослідження берилу також мають глибоку історію. Дещо бідніша, порівняно з топазом морфологія цього мінералу також ретельно досліджувалась. Умови утворення берилу вивчені так само добре як і топазу. Камерні пегматити Волині є не тільки джерелом ювелірного та технічного топазу і берилу, але і цікавим туристичним об'єктом.

Турмалін – середньо поширений мінерал в Україні, характерний для порід Українського щита, значно менше його за межами щита. Турмалін розвинений, головню в пегматитах, аплітпегматоїдних гранітах, кварц-пегматоїдних гранітах, кварц-турмалінових жилах і метасоматичних утвореннях, пов'язаних із гранітоїдами й пегматитами.

Турмалін – це мінерал, який має складний хімічний склад і може мати різні кольори, такі як чорний, рожевий, зелений, блакитний тощо. Він є мінералом класу силікатів і має різноманітні кристалічні форми. Турмалін використовується як природний камінь для виготовлення прикрас, а також в деяких технічних застосуваннях, таких як підсилення деяких типів скла або як матеріал для пізнавальних досліджень у науці про матеріали.

Література.

1. Вовк О., Наумко І. Особливості кристаломорфології топазу із камерних пегматитів Волині (за даними статистичних методів). *Мінерал. журн.* 2014. Т. 36. № 1. С. 26-33.
2. Вовк О., Чижевська Л., Стрій Д. Географія поширення родовищ дорогоцінних та напівдорогоцінних мінералів Волині. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2020. Т. 5, № 409. С. 18–22.
3. Возняк Д. К., Павлишин В. І. Фізико-хімічні умови формування та особливості локалізації заноришевих пегматитів Волині (Український щит). *Мінерал. журн.* 2008. Т. 30, № 1. С. 5–20.
4. Наумко И. М., Калюжный В. А. Генетические особенности топаза из зоны выщелачивания и перекристаллизации занорышевых пегматитов Волини. *Минерал. журн.* 1981. Т. 3, № 3. С. 52–62.
5. Павлишин В. І., Возняк Д. К. Симетрія-диссиметрія кристалів слюд і топазу камерних пегматитів Волині: кристалохімічні, морфологічні, генетичні аспекти. *Мінерал. журн.* 2020. Т. 42, № 1. С. 03–11.
6. Топаз у надрах України та в історії народів / Володимир Павлишин, Станіслав Довгий, Євген Пащенко, Олександр Вовк. К. : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 274 с. + 31 с. вкл.

УДК 338.12

Зеленько Олександр Олегович
к.е.н, доцент, завідувач кафедри
суспільно – економічних дисциплін і географії,
Осьмірко Інна Володимирівна, к.е.н., доцент
кафедри економічної теорії, фінансів і обліку,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди., м. Харків.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ УРАНУ

Уран є основною сировиною, яка забезпечує паливом атомні електростанції (АЕС) у світі. Уран-235 здатний підтримувати реакцію поділу ядра виділяючи при цьому велику кількість енергії. Так, один фунт урану (453 гр.) здатний виробити стільки енергії, скільки можна отримати від спалювання 1360 т. кам'яного вугілля. [5]

Стан ринку урану прямо залежить від розвитку ядерної промисловості, тому вбачається корисним дати коротку характеристику стану справ у цій галузі. Активний розвиток ядерної промисловості, яка виявилася здатною виробляти великий обсяг дешевої електроенергії, припав на другу половину 20 ст. У 1979 р. сталася аварія на АЕС «Three Mile Island» (США), яка змінила ставлення суспільства до розвитку атомної енергетики та зупинила на 33 роки будівництво реакторів у США. У 1986 р. сталася аварія на Чорнобильській АЕС з масштабним забрудненням навколишнього середовища, у 2011 р. світ дізнався про аварію АЕС «Фукусіма» (Японія). Аварії суттєво обумовили зменшення інтересу до подальшого розвитку атомної енергетики та сприяли посиленню аргументів на користь розвитку відновлювальної енергетики. Після 2011 р. нові енергоблоки не будувалися, а існуючі закривалися після закінчення нормативного строку експлуатації.[2]

Проблеми у традиційній енергетиці, які пов'язані з недостатнім інвестуванням у видобуток нафти, природного газу та кам'яного вугілля, стрімким розвитком відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), які не виправдали